

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-90-7-77>

**ОСОБЛИВОСТІ ВІДПРАЦЮВАННЯ НАВИЧОК ЧИТАННЯ
З АНГЛОМОВНИМИ СТУДЕНТАМИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ ЯК ІНОЗЕМНОЇ
(ВІД ТЕХНІЧНОГО ДО ЗМІСТОВОГО АСПЕКТІВ)**

Бойчук О. А.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри громадського здоров'я і гуманітарних дисциплін
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Гречин І. М.

*асистент кафедри громадського здоров'я і гуманітарних дисциплін
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна*

Читання є одним із важливих видів комунікативно-пізнавальної діяльності, особливо на початкових етапах вивчення мови. Відповідно до сучасних методичних рекомендацій, «оволодіння звуками та інтонаційними моделями іноземної мови є необхідною передумовою розвитку вмінь спілкування у всіх видах мовленнєвої діяльності» [7, с. 90].

До проблем правильного і вчасного формування навичок читання та розуміння українськомовного тексту зверталися у своїх дослідженнях Бойко Г. [1], Зозуля І. [4], Карловська Г [5], Карпенко С. [6], Станкевич Н. [8] та ін. Дослідники одностайно визнають читання найважливішим засобом навчання іноземної мови. Доводять, що уміння читати сприяє розширенню лексичного запасу, закріпленню граматичного матеріалу, міцному засвоєнню структурних форм мови; уможливує подальше самостійне вивчення мови та позитивно впливає на вдосконалення мовленнєвих умінь. Утім чимало практичних аспектів цієї теми залишаються поза увагою дослідників. Тому тема статті є актуальною та доцільною.

Мета повідомлення – проаналізувати підходи, спрямовані на формування навичок читання (від технічного аспекту до змістового), що були апробовані на медичному факультеті № 2 УжНУ під час роботи з англomовними іноземними студентами; звернути увагу на типи завдань, найбільш доречні на цьому етапі освоєння мови.

Відповідно до робочої програми, затвердженої на медичному факультеті № 2, вивчення фонетичних особливостей української мови відбувається на першому курсі впродовж 9 здвоєних занять, під час яких

відбувається відпрацювання техніки та елементарних умінь читання, що є характерною особливістю підготовчої стадії читання [3, с. 10–11]. Задля полегшення роботи на цьому етапі викладачами кафедри було укомплектовано навчально-методичний посібник «Вчимося читати українською» [2]. Відпрацювання техніки читання у цьому посібнику подається з урахуванням звукового, складового, порівняльного методів та методу цілих слів, кожен із яких має свої переваги та недоліки [3, с. 41], а їх комбінація видається найбільш оптимальною.

Літери та звуки в посібнику згруповано у розділи, в межах яких відбувається відпрацювання техніки читання. До кожного звуку подається пояснення щодо особливостей його вимови і звучання у порівнянні з англійською. Наприклад, звук [л], літера Л л – «The hard consonant similar to the English **l** in «**health**», but the tongue is shaped like a scoop: the front part is pressed to the upper teeth, the tip of the tongue is lowered to the bottom teeth (as for [т], [д], [н]); the middle part is lowered, the back part is raised» [2, с. 20].

У кожному розділі-юніті представлені завдання на відпрацювання вимови нових звуків, починаючи від складів (але не більше одного-двох, оскільки склади не мають інформативної цінності, тому студенти швидко втрачають інтерес) до слів, речень.

Подача нової інформації відбувається за принципом нашарування. Так, у кожному юніті студенти відпрацьовують читання слів, до складу яких входять нові літери та вивчені у попередніх розділах (тобто відбувається активна лексична робота, і, як наслідок, після завершення цього курсу студенти опановують більше 250 слів, які вкінці посібника подано у формі алфавітного і тематичного словників) [2, с. 56–77]. Вивчення нових слів закріплюється читанням речень. При цьому викладач постійно наголошує на інформативності останніх, а не тільки їх формальному озвученні. Звертається увага і на інтонування речень.

Паралельно з читанням відбувається відпрацювання навичок письма. Цьому допомагають завдання на кшталт: запишіть слова українською [l'ikar], [kól'ir], [poned'ílok] тощо. З цією ж метою проводяться і мінідиктанти.

Звичайно, більшість завдань початкового етапу мають некомунікативний характер, тому, аби студенти не втрачали інтерес, доречно до вправ на вимову, лексичних або граматичних завдань додавати ігровий елемент. Наприклад: 1) Викладач називає літеру, а студенти озвучують слова, де ця літера зустрічається («Хто більше?»); 2) Викладач роздає картки, де записані перші та останні літери слів із пропусками на відповідну кількість літер, які потрібно дописати. Виграє той, хто зробить більше і швидше («Вгадай слово») [9, с. 206] 3) Утворити слова із розданих студентам частин слова («Яке слово?») тощо.

Особливості інтонування речень в українській мові можна також відпрацьовувати в ігровій формі. Наприклад, роздати студентам картки зі знаком питання, знаком оклику та крапкою. Викладач читає речення з певною інтонацією, а студенти визначають її, демонструючи відповідний пунктуаційний знак. Це ж завдання можна відпрацьовувати між групами / парами студентів.

Працюючи з вимовою, студенти також вивчають готові фрази, які є невід'ємними у формуванні комунікативних навичок, поступово переходять від читання окремих речень до мікродіалогів, а відтак і до роботи з текстами. Тобто відбувається перехід до стадії зрілого читання [3, с. 10–11], головна мета якого – здобуття інформації з тексту. Перші тексти – прості, зорієнтовані на ґрунтовне, вивчаюче читання: відпрацьовується лексика, певні граматичні конструкції або категорії, інтонування речень, післятекстові запитання та відповіді на них [2, с. 43–55].

Відтак, на вищому рівні опанування мови, тексти стають більш інформативними. Опановується читання з охопленням основного змісту та з метою пошуку інформації. Тобто, відбувається комунікативне читання. Такі тексти містять дотекстові, текстові та післятекстові завдання, в результаті опрацювання яких студентам пропонується висловитися з приводу прочитаного.

Добір якісного тексту для читання – це важка і відповідальна робота. Важливо, щоб тексти були, щонайперше, цікавими для читання. Адже, як показує досвід, важчі тексти для читання, але які викликали зацікавлення у студентів, були інформативними, пізнавальними, демонструють більш позитивну динаміку у розвитку комунікативних здібностей, ніж легкі та малоінформативні. Утім, робота з текстами – це тема окремого дослідження.

Отже, читання відіграє надзвичайно важливу роль у формуванні комунікативних здібностей студентів, а правильне і грамотне налагодження процесу навчання читання, а відтак відпрацювання його навичок (із продуманим способом подачі матеріалу, добором завдань відповідного рівня, активним заохоченням студентів до процесу читання) стануть запорукою успіху у формуванні мовленнєво-комунікативної компетентності.

Література:

1. Бойко Г.І. Удосконалення навиків читання студентів-іноземців на заняттях з української мови як іноземної. *Парадигма пізнання: гуманітарні питання*. Київ, 2016. XIII. Вип. № 2 (13). С. 125–136.

2. Вчимося читати українською. Learn to read Ukrainian: навчально-методичний посібник з дисципліни «Українська мова» для англомовних іноземних студентів медичного факультету № 2 за напрямом підготовки 7.12010001 «Лікувальна справа» / уклад. О.А. Бойчук. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2017. 78 с.

3. Єременко Т.Є., Трубіщина О.М., Лук'янченко І.О., Юмрукуз А.А. Навчання читання англійською мовою студентів мовних факультетів. Навчальний посібник з курсу методики викладання іноземних мов у закладах вищої освіти. Одеса, 2018. 201 с.

4. Зозуля І.Є. Навчання читання іноземних студентів україномовних текстів (початковий етап). *Закарпатські філологічні студії*. 2018. Вип. 5. Т. 1. С. 20–25. URL: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/23389> (дата звернення: 20.10.2020); Зозуля І.Є. Текст як засіб контролю в навчанні українській мові як іноземній. *Молодий вчений. Спецвипуск*. 2019. № 6.1 (70.1). С. 21–26

5. Карловська Г. В. Навчання професійного читання у вищих навчальних закладах України. URL: <http://eprints.cdu.edu.ua/1441/1/142-42-45.pdf> (дата звернення: 20.10.2020)

6. Карпенко С.Д. Формування навички читання та розуміння україномовного тексту у студентів-іноземців. *Молодий вчений. Спецвипуск*. 2019. № 6.1 (70.1). С. 33–37

7. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: підручник / Л.С. Панова, І.Ф. Андрійко, С.В. Тезікова та ін. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 328 с.

8. Станкевич Н.І. Види читання в курсі української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2013. Вип. 8. С. 186–193.

9. Тарнопольський О.Б. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі: підручник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. 256 с. URL: [https://ir.duan.edu.ua/bitstream/123456789/1642/1/монограф_Тарнопольский.pdf#%20\(дата%20звернення:%2020.10.2020\)](https://ir.duan.edu.ua/bitstream/123456789/1642/1/монограф_Тарнопольский.pdf#%20(дата%20звернення:%2020.10.2020))